

Adolygiad Dilynol o'r Trefniadau Corfforaethol ar gyfer Diogelu – Cyngor Sir Caerfyrddin

Blwyddyn archwilio: 2023-24

Dyddiad cyhoeddi: Rhagfyr 2023

Cyfeirnod y ddogfen: 3788A2023

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Mewn achos o dderbyn cais am wybodaeth y gall y ddogfen hon fod yn berthnasol iddo, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae'r cod adran 45 yn nodi'r arfer wrth ymdrin â cheisiadau a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. O ran y ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynghylch datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon at Archwilio Cymru yn yswyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay. Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg. This document is also available in English.

Cynnwys

Adroddiad cryno

Nid yw'r Cyngor wedi mynd i'r afael â'r holl argymhellion yn ein hadroddiad cenedlaethol ar ddiogelu corfforaethol 2015 ac mae gwendidau yn ei drefniadau goruchwyllo a sicrwydd diogelu corfforaethol y mae angen mynd i'r afael â nhw fel y gall y Cyngor sicrhau ei hun bod y risg yn cael ei leihau

4

Argymhellion

6

Adroddiad manwl

Asesu cynnydd y Cyngor yn erbyn yr argymhellion

9

Adroddiad cryno

Nid yw'r Cyngor wedi mynd i'r afael â'r holl argymhellion yn ein hadroddiad cenedlaethol ar ddiogelu corfforaethol 2015 ac mae gwendidau yn ei drefniadau goruchwyllo a sicrwydd diogelu corfforaethol y mae angen mynd i'r afael â nhw fel y gall y Cyngor sicrhau ei hun bod y risg yn cael ei leihau

Yr hyn yr ydym yn ei adolygu a pham

- 1 Yn 2015 cyhoeddodd Archwilydd Cyffredinol Cymru adroddiad i'r Adolygiad o Drefniadau Diogelu Corfforaethol yng Nghyngorau Cymru. Gwnaeth yr adroddiad hwnnw wyth argymhelliad, gyda saith ohonynt yn ymwneud yn uniongyrchol â chynghorau ac un yn ymwneud â Llywodraeth Cymru. Yn yr adolygiad dilynol hwn rydym wedi canolbwyntio ar a yw'r Cyngor wedi mynd i'r afael â'r argymhellion yn adroddiad cenedlaethol 2015.
- 2 Mae trefniadau effeithiol ar gyfer diogelu corfforaethol yn bwysig i'r Cyngor sicrhau bod ei drigolion – yn blant ac oedolion yn y sir - yn cael eu cadw'n ddiogel rhag niwed. Canolbwyntiodd ein hadolygiad ar drefniadau corfforaethol y Cyngor gyfan ar gyfer diogelu. Nid oedd yn adolygiad o drefniadau diogelu penodol mewn Addysg na Gwasanaethau Cymdeithasol.
- 3 Gwnaethom gynnal yr adolygiad rhwng mis Mehefin a mis Awst 2023.

Yr hyn a ganfuom

- 4 Rydym yn cynnwys crynodeb o'n canfyddiadau yn **Arddangosyn 3**. Yn gyffredinol, canfuom nad **yw'r Cyngor wedi mynd i'r afael â'r holl argymhellion yn ein hadroddiad cenedlaethol yn 2015 ar ddiogelu corfforaethol ac mae gwendidau yn ei drefniadau goruchwyllo a sicrwydd diogelu corfforaethol y mae angen mynd i'r afael â nhw fel y gall y Cyngor sicrhau ei hun bod y risg yn cael ei leihau.**
- 5 Mae'r meysydd allweddol lle mae angen i'r Cyngor gryfhau trefniadau yn cynnwys:
  - ei oruchwyliaeth o hyfforddiant recriwtio a diogelu diogel i sicrhau bod dyletswyddau diogelu yn cael eu cadw a'u bod yn deall cyfrifoldebau; a
  - monitro ac adrodd ar effeithiolrwydd ei drefniadau diogelu corfforaethol, gan gynnwys darparu adroddiad blynyddol i uwch swyddogion ac Aelodau Etholedig, er mwyn sicrhau ei hun bod ganddo drefniadau priodol ar waith ar gyfer diogelu corfforaethol.

- 6 Rydym yn cydnabod bod y Cyngor yn cymryd camau ar hyn o bryd i gryfhau ei bolisiau Adnoddau Dynol mewn perthynas â diogelu. Mae hefyd yn bwriadu cyflwyno systemau newydd yn hydref 2023 i gryfhau ei oruchwyliaeth o hyfforddiant diogelu a chydymffurfio â gwiriadau'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS).
- 7 Rydym wedi cyhoeddi argymhellion newydd yn yr adroddiad hwn yn **Arddangosyn 2**.

Arddangosyn 1: trosolwg o'r canfyddiadau

Mae'r tabl isod yn nodi trosolwg o'n canfyddiadau yn erbyn yr wyth argymhelliad yn ein hadroddiad cenedlaethol yn 2015 ar ddiogelu corfforaethol. Rydym yn darparu manylion pellach yn **Arddangosyn 3**.

Argymhellion 2015	Maes pwnc	Archwilio Cymru yn canfod
A1	Gwella arweinyddiaeth gorfforaethol a chydymffurfio â pholisi Llywodraeth Cymru ar ddiogelu.	Yn rhannol gyda
A2	Sicrhau bod polisi cyffredinol ar ddiogelu holl wasanaethau'r cyngor i ddarparu cyfeiriad strategol clir a llinellau atebolrwydd clir ar draws y cyngor.	Yn rhannol gyda
A3	Cryfhau recriwtio staff a gwirfoddolwyr yn ddiogel.	Heb ei gyfarfod
A4	Sicrhau bod yr holl staff, aelodau a phartneriaid perthnasol yn deall eu cyfrifoldebau diogelu	Heb ei gyfarfod
A5	Roedd yr argymhelliad hwn ar gyfer Llywodraeth Cymru.	AMH
A6	Gwella atebolrwydd ar gyfer diogelu corfforaethol drwy adrodd yn rheolaidd am	Heb ei gyfarfod

Argymhellion 2015	Maes pwnc	Archwilio Cymru yn canfod
	faterion diogelu a sicrwydd i bwyllgorau (au) craffu yn erbyn set gytbwys a ledled y cyngor o wybodaeth am berfformiad.	
A7	Sefydlu rhaglen dreigl o adolygiadau archwilio mewnol i gynnal profion systemau ac adolygiadau cydymffurfio ar arferion diogelu'r cyngor.	Bodloni
A8	Sicrhau bod y risgiau sy'n gysylltiedig â diogelu yn cael eu hystyried ar lefel gorfforaethol a gwasanaeth wrth ddatblygu a chytuno ar gynlluniau rheoli risg ar draws y Cyngor.	Bodloni

Argymhellion

Arddangosyn 2: argymhellion newydd sy'n deillio o'r adolygiad dilynol hwn

Mae'r tabl isod yn nodi'r argymhellion newydd yr ydym wedi'u nodi ar gyfer y Cyngor o'r adolygiad dilynol hwn.

Argymhellion newydd yn deillio o'r adolygiad dilynol hwn

A1 Swyddogaethau, cyfrifoldebau a threfniadau llywodraethu

- a) Dylai'r Cyngor egluro pwy fydd yr Aelod Arweiniol dros Ddiogelu Corfforaethol a sicrhau'r canlynol:
  - bod cyfansoddiad y Cyngor yn nodi'n glir pwy yw'r Aelod Arweiniol dros Ddiogelu Corfforaethol a'i fod yn gyson â Pholisi Diogelu Corfforaethol y Cyngor;
  - bod diogelu corfforaethol yn cael ei adlewyrchu yn yr Aelod Cabinet perthnasol a chyfrifoldebau portffolio perthnasol y Pwyllgor Craffu; a

Argymhellion newydd yn deillio o'r adolygiad dilynol hwn

- bod y wybodaeth honno am rôl Aelod Arweiniol ar gyfer diogelu corfforaethol yn cael ei chyfleu i'r holl staff a rhanddeiliaid, gan gynnwys diweddarau gwefan y Cyngor.

Bydd hyn yn helpu i egluro cyfrifoldebau ac yn hwyluso atebolrwydd.

- Dylai'r Cyngor ddiweddarau ei Bolisi Diogelu Corfforaethol i sicrhau bod y trefniadau llywodraethu a'r oruchwyliaeth ar gyfer diogelu corfforaethol wedi'u nodi'n glir, gan gynnwys nodi pa bwyllgor craffu fydd â goruchwyliaeth o drefniadau diogelu corfforaethol.
- Dylai'r Cyngor sicrhau bod enw'r Grŵp Swyddogion Diogelu Corfforaethol yn cael ei ddefnyddio'n gyson yn ei ddogfennaeth ar ddiogelu er mwyn sicrhau eglurder ac osgoi unrhyw ddryswch.
- Dylai'r Cyngor sicrhau ei hun bod y Grŵp Swyddogion Diogelu Corfforaethol yn cyflawni ei rôl yn effeithiol ac yn unol â'i Gylch Gorchwyl.

A2 Recriwtio staff a gwirfoddolwyr yn ddiogel

- Mae angen i'r Cyngor gryfhau ei drefniadau presennol ar gyfer monitro cydymffurfiaeth â gwiriadau DBS ar gyfer staff ac yn arbennig ar gyfer gwirfoddolwyr a rhoi trefniadau goruchwyllo corfforaethol effeithiol ar waith i sicrhau bod arferion recriwtio diogel yn cael eu dilyn i amddiffyn defnyddwyr gwasanaethau.
- Dylai'r Cyngor adolygu ei broses ddiwygiedig o ddefnyddio asesiadau risg i ganiatáu i staff weithio cyn i'r gwiriadau DBS gofynnol gael eu derbyn (a gyflwynwyd mewn ymateb i heriau a gyflwynwyd yn ystod pandemig Covid-19), er mwyn sicrhau ei hun bod ganddo drefniadau recriwtio diogel ar waith, y cydymffurfir â hwy yn llawn, ac nad ydynt yn peryglu'r Cyngor a'i ddefnyddwyr gwasanaeth.
- Dylai'r Cyngor sicrhau ei hun bod ganddo drefniadau ar waith i sicrhau y cedwir at ddarpariaethau cytundebol mewn perthynas â diogelu ac mae'r rhai a gomisiynir i wneud gwaith ar ran y Cyngor yn cyflawni eu cyfrifoldebau diogelu, a thrwy hynny leihau'r risg i'r Cyngor a'i drigolion.

A3 Hyfforddiant diogelu

Dylai'r Cyngor sicrhau bod goruchwyliaeth gorfforaethol effeithiol o ran cydymffurfio â hyfforddiant diogelu a ddarperir i'r holl staff, Aelodau Etholedig, llywodraethwyr ysgol a gwirfoddolwyr i sicrhau ei hun bod cyfrifoldebau diogelu yn cael eu deall.

Argymhellion newydd yn deillio o'r adolygiad dilynol hwn

A4 Adrodd ar ddiogelu corfforaethol

Dylai'r Cyngor gryfhau ei adroddiadau ar effeithiolrwydd ei drefniadau corfforaethol ar gyfer diogelu i'r Tîm Rheoli Corfforaethol ac Aelodau Etholedig, gan gynnwys darparu gwybodaeth am berfformiad. Bydd hyn yn helpu i gryfhau trefniadau goruchwyliaeth a sicwydd y Cyngor ar gyfer diogelu corfforaethol a sicrhau ei fod yn cymhwyso ei Bolisi Diogelu Corfforaethol yn ymarferol.

A5 Rheoli risg

- a) Dylai'r Cyngor ystyried a ddylid adfer risg diogelu corfforaethol benodol ar ei gofrestr risg gorfforaethol i gryfhau goruchwyliaeth gorfforaethol.
- b) Dylai'r Cyngor sicrhau ei hun bod pob adran yn ystyried risgiau diogelu yn llawn ac, os yw'n briodol, yn cynnwys y risgiau hynny yn y cofrestrau risg adrannol. Yna gellir rheoli a lliniaru risgiau o'r fath.

Adroddiad manwl

Asesiad o gynnydd y Cyngor yn erbyn yr argymhellion a gyhoeddwyd yn ein hadroddiad cenedlaethol 'Adolygiad o Drefniadau Diogelu Corfforaethol yng Nghyngor Cymru' (2015)

Arddangosyn 3: argymhellion o'n hadroddiad cenedlaethol yn 2015, ein canfyddiadau o'r adolygiad dilynol hwn, a nodwyd camau gweithredu yn y dyfodol

Mae'r tabl isod yn nodi crynodeb o'n canfyddiadau yn erbyn pob argymhelliad a gyhoeddwyd yn ein hadroddiad cenedlaethol yn 2015.

Argymhellion o'n hadroddiad cenedlaethol yn 2015, ein canfyddiadau o'r adolygiad dilynol hwn, a nodwyd camau gweithredu yn y dyfodol

Argymhelliad 1 (o'n hadroddiad cenedlaethol yn 2015) – Gwella arweinyddiaeth gorfforaethol a chydymffurfio â pholisi Llywodraeth Cymru ar ddiogelu drwy:

- penodi uwch swyddog arweiniol sy'n gyfrifol am ddiogelu ac amddiffyn plant a phobl ifanc sydd â chyfrifoldebau corfforaethol dros gynllunio gwelliannau;
- penodi aelod arweiniol ar gyfer diogelu; a
- lledaenu a diweddarau gwybodaeth am y penodiadau hyn yn rheolaidd i'r holl staff a rhanddeiliaid.

Argymhellion o'n hadroddiad cenedlaethol yn 2015, ein canfyddiadau o'r adolygiad dilynol hwn, a nodwyd camau gweithredu yn y dyfodol

Dod o hyd i'r adolygiad dilynol hwn – cafodd argymhelliad ei fodloni'n rhannol

- Mae'r sefyllfa o ran yr uwch swyddog arweiniol ar gyfer diogelu yn glir. Mae'r Cyngor wedi penodi'r Cyfarwyddwr Cymunedau fel yr uwch swyddog arweiniol ar gyfer diogelu. Mae'r Polisi Diogelu Corfforaethol yn nodi gwybodaeth am rôl yr uwch swyddog arweiniol ar gyfer diogelu. Mae hyn yn rhoi'r eglurder angenrheidiol dros atebolrwydd terfynol ar gyfer diogelu.
- Bu diffyg eglurder ynghylch rôl Aelod Arweiniol ar gyfer diogelu corfforaethol. Mae Polisi Diogelu Corfforaethol y Cyngor yn nodi mai'r Aelod Arweiniol/Hyrwyddwr ar gyfer diogelu corfforaethol yw Arweinydd y Cyngor. Fodd bynnag, nid yw'r cyfrifoldeb hwn wedi'i gynnwys yng nghyfrifoldebau portffolio'r Arweinydd yng nghyfansoddiad y Cyngor nac yn adran portffolios y Cabinet ar wefan y Cyngor. Nodir yn y cyfansoddiad mai 'Diogelu Oedolion' a 'Diogelu Plant' yw cyfrifoldebau'r Aelod Cabinet dros lechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol. Mae hyn wedi arwain at ddryswch mewnol ynghylch pwy sy'n gyfrifol am ddiogelu **corfforaethol**.
- O ganlyniad, mae hepgor diogelu corfforaethol o bortffolio cyfrifoldebau'r Arweinydd yn y cyfansoddiad wedi gadael bwlch o ran goruchwylio craffu ar ddiogelu corfforaethol.
- Deallwn fod y Cyngor, o ganlyniad i'n hadolygiad dilynol, yn ystyried newid rôl yr Aelod Arweiniol ar gyfer diogelu corfforaethol gan yr Arweinydd i bortffolio cyfrifoldebau'r Aelod Cabinet dros lechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol. Mae egluro'r trefniadau ar gyfer yr Aelod Arweiniol dros Ddiogelu Corfforaethol yn bwysig fel bod goruchwyliaeth ac atebolrwydd priodol a chlir ar gyfer diogelu corfforaethol o fewn y Cyngor.

Angen gweithredu yn y dyfodol – Er mwyn i bawb fod yn glir, dylai'r Cyngor egluro pwy yw'r Aelod Arweiniol dros ddiogelu corfforaethol. Wrth wneud hynny, dylai sicrhau bod ei gyfansoddiad yn nodi'n glir pwy yw'r Aelod Arweiniol dros Ddiogelu Corfforaethol, bod hyn yn gyson â Pholisi Diogelu Corfforaethol y Cyngor, a bod diogelu corfforaethol yn cael ei adlewyrchu yn yr Aelod Cabinet perthnasol a chyfrifoldebau portffolio craffu cysylltiedig. Dylai'r Cyngor hefyd sicrhau bod gwybodaeth am rôl Aelod Arweiniol ar gyfer diogelu corfforaethol yn cael ei chyfleu i'r holl staff a rhanddeiliaid, gan gynnwys diweddarau gwefan y Cyngor.

Argymhelliad 2 (o'n hadroddiad cenedlaethol yn 2015) – Sicrhau bod polisi corfforaethol ar draws y DU ar ddiogelu sy'n cwmpasu holl wasanaethau'r cyngor i ddarparu cyfeiriad strategol clir a llinellau atebolrwydd clir ar draws y cyngor.

Argymhellion o'n hadroddiad cenedlaethol yn 2015, ein canfyddiadau o'r adolygiad dilynol hwn, a nodwyd camau gweithredu yn y dyfodol

Dod o hyd i'r adolygiad dilynol hwn – cafodd argymhelliad ei fodloni'n rhannol

- Mae angen i Bolisi Diogelu Corfforaethol y Cyngor, a gafodd ei ddiweddarau ym mis Mawrth 2023, fod yn gliriach ynghylch pa bwyllgor craffu sy'n gyfrifol am graffu ar effeithiolrwydd diogelu corfforaethol y Cyngor. Mae Polisi Diogelu Corfforaethol y Cyngor yn cynnwys gwybodaeth sy'n ymwneud â rolau a chyfrifoldebau diogelu corfforaethol, ond dylai'r Polisi egluro rôl craffu i helpu i sicrhau bod llinellau atebolrwydd yn glir.
- Yn ystod ein gwaith maes, nodwyd diffyg eglurder yn y wybodaeth a ddarparwyd i ni gan y Cyngor ynghylch enw a phwrpas grŵp mewnol y Cyngor sy'n gyfrifol am ddiogelu corfforaethol. Mae gan y Cyngor Grŵp Swyddogion Diogelu Corfforaethol, ond weithiau cyfeiriwyd at y grŵp hwn fel bwrdd mewn dogfennau. Gan fod Bwrdd Diogelu Rhanbarthol (sydd â chylch gwaith a phwrpas gwahanol) mae'n bwysig bod eglurder ynghylch sut y cyfeirir at y ddau endid ar wahân hyn, er mwyn osgoi dryswch.
- Mae angen i'r Grŵp Swyddogion Diogelu Corfforaethol sicrhau ei fod yn gweithredu yn unol â'i Gylch Gorchwyl, gan gynnwys pa mor aml y dylai fodloni, er mwyn cyflawni ei rôl yn effeithiol. Mae Cylch Gorchwyl y grŵp yn nodi y byddai'r grŵp 'yn cwrdd yn fisol yn y lle cyntaf i sefydlu rhaglen waith briodol - byddai amllder wedyn yn cael ei adolygu gyda chyfarfodydd o leiaf bob chwarter'. Mae Polisi Diogelu Corfforaethol y Cyngor yn nodi y bydd y Grŵp Swyddogion Diogelu Corfforaethol yn cwrdd bob mis, fodd bynnag, dim ond pedair gwaith y mae'r grŵp wedi'i gyfarfod ers mis Mawrth 2022.

Angen gweithredu yn y dyfodol - Dylai'r Cyngor ddiweddarau ei Bolisi Diogelu Corfforaethol i sicrhau bod y trefniadau llywodraethu a'r oruchwyliaeth ar gyfer diogelu corfforaethol wedi'u nodi'n glir, gan gynnwys nodi pa bwyllgor craffu fydd â goruchwyliaeth o drefniadau diogelu corfforaethol. Dylai'r Cyngor sicrhau bod enw'r Grŵp Swyddogion Diogelu Corfforaethol yn cael ei ddefnyddio'n gyson yn ei ddogfennaeth ar ddiogelu er mwyn sicrhau eglurder ac osgoi unrhyw ddrisych. Dylai'r Cyngor hefyd sicrhau ei hun bod y Grŵp Swyddogion Diogelu Corfforaethol yn cyflawni ei rôl yn effeithiol yn unol â'i Gylch Gorchwyl.

Argymhelliad 3 (o'n hadroddiad cenedlaethol yn 2015) – Cryfhau recriwtio staff a gwirfoddolwyr yn ddiogel drwy:

- sicrhau bod gwiriadau a chydymffurfiaeth y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS) â pholisïau recriwtio diogel yn cwmpasu'r holl wasanaethau sy'n dod i gysylltiad â phlant;
- creu system cydymffurfio gorfforaethol integredig i gofnodi a monitro lefelau cydymffurfio ar wiriadau'r DBS; ac
- ei gwneud yn ofynnol i arferion recriwtio diogel ymhlith partneriaid yn y trydydd sector ac i wirfoddolwyr sy'n darparu gwasanaethau a gomisiynwyd a/neu a ddefnyddir gan y Cyngor sy'n cael eu tanategu gan contract neu gytundeb lefel gwasanaeth.

Dod o hyd i'r adolygiad dilynol hwn – argymhelliad heb ei fodloni

- Yn ddiweddar, mae'r Cyngor wedi adolygu ei arferion Adnoddau Dynol mewn perthynas â diogelu a nodi meysydd lle mae angen cryfhau ei blis/practisau. Ystyriodd Tîm Rheoli Corfforaethol y Cyngor adroddiad ar hyn ym mis Awst 2023. Mae'r adroddiad yn gwneud 15 argymhelliad ar gyfer gwelliannau. Mae'r Cyngor wedi drafftio cyfres newydd o bolisiau Adnoddau Dynol a bydd y rhain yn mynd ymlaen at yr Aelodau i'w hystyried/mabwysiadu.
- Nid yw'r Cyngor yn gallu adrodd ar ei gyfradd gydymffurfio ar gyfer canran y deiliaid swyddi sydd angen gwiriad DBS sydd â'r gwiriadau perthnasol ar waith. Mae hyn oherwydd cyfyngiadau'r system AD bresennol. Dywedodd y Cyngor wrthym ei fod yn bwriadu gweithredu system AD newydd yn Hydref 2023 y dywedir wrthym y bydd yn mynd i'r afael â'r mater hwn. Ar hyn o bryd mae'r Cyngor yn defnyddio taenlenni i olrhain bod gan staff y Cyngor sy'n ddechreuwr newydd y gwiriadau Adnoddau Dynol angenrheidiol ar waith, ond mae'r olrhain hwn wedi nodi bod rhai enghreifftiau cyfyngedig o staff wedi dechrau yn eu swydd heb y gwiriadau statudol gofynnol. Fodd bynnag, nid yw taenlenni olrhain corfforaethol y Cyngor yn cynnwys gwirfoddolwyr.
- Mae system AD bresennol y Cyngor hefyd yn cynnwys staff y Cyngor yn unig, nid yw'n cynnwys cofnodion corfforaethol ar gyfer gwirfoddolwyr. Mae gan adrannau gwasanaeth gofnodion gwirfoddol. Nid oes unrhyw oruchwyliaeth gorfforaethol ynghylch a chydymffurfir â recriwtio gwirfoddolwyr yn ddiogel ar draws y Cyngor. Ar hyn o bryd nid oes unrhyw gynlluniau i'r system AD newydd gael ei defnyddio i fonitro cydymffurfiaeth â gwiriadau DBS ar gyfer gwirfoddolwyr, felly mae'r risg sy'n gysylltiedig â recriwtio gwirfoddolwyr yn ddiogel a diffyg goruchwyliaeth gorfforaethol yn y maes hwn yn parhau. Mae trefniadau presennol y Cyngor ar gyfer monitro cydymffurfiaeth â gwiriadau DBS ar gyfer gwirfoddolwyr yn gorfforaethol ac mae hyn yn peri risg y gallai gwirfoddolwyr sydd angen gwiriad DBS fod yn gweithredu heb y gwiriadau gofynnol sydd ar waith. Nid oedd ein hadolygiad yn cynnwys trefniadau goruchwyllo'r Cyngor yn y maes hwn.
- Yn ystod pandemig Covid-19, oherwydd bod angen i'r Cyngor lenwi swyddi gwag staff ar frys ac oherwydd yr amser a gymerir i brosesu gwiriadau DBS, fel modd o liniaru, cyflwynodd y Cyngor broses ddiwygiedig lle cynhaliodd asesiadau risg rhai dechreuwr newydd i ddechrau yn y swydd cyn derbyn gwiriad DBS. Mae'r arfer hwn yn dal i barhau o fewn y Cyngor, ac nid oes dyddiad gorffen wedi'i bennu. Gofynnodd Cadeirydd y Grŵp Swyddogion Diogelu Corfforaethol i wasanaeth Archwilio Mewnol y Cyngor adolygu'r broses ddiwygiedig hon er mwyn cael sicrwydd ynghylch lefel cydymffurfio. Ym mis Mehefin 2023, cwblhaodd gwasanaeth Archwilio Mewnol y Cyngor ei adolygiad. Canfu'r adroddiad Archwilio Mewnol lefelau uchel o ddiffyg cydymffurfio â'r broses ddiwygiedig a rhoddodd sgôr sicrwydd isel ar gyfer dull presennol y Cyngor. Mae'r Cyngor wedi darparu ymateb rheoli i ganfyddiadau'r adroddiad Archwilio Mewnol.
- Nid oes gan y Cyngor oruchwyliaeth gorfforaethol ynghylch a yw gwasanaethau'n cydymffurfio ag arferion recriwtio diogel ar gyfer darparwyr trydydd sector, gwirfoddolwyr a/neu wasanaethau comisiwn a ddarperir o dan gytundeb lefel contract neu wasanaeth. Mae Polisi Diogelu Corfforaethol y Cyngor yn nodi, 'Bydd Comisiynwyr Gwasanaeth yn gyfrifol am sicrhau bod trefniadau cytundebol yn pennu cyfrifoldebau mewn perthynas â diogelu yn unol â'r Polisi hwn a'r polisi comisiynu presennol. Mae contractwyr, isgcontractwyr neu sefydliadau eraill a ariennir gan neu ar ran y Cyngor yn gyfrifol am drefnu gwiriadau drwy'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (lle bo angen) ac am sicrhau bod eu staff yn cydymffurfio â threfniadau rheoleiddiol a chytundebol sy'n ymwneud â diogelu plant ac oedolion'. Fodd bynnag, nid oes gan y Cyngor sicrwydd corfforaethol a goruchwyllo a yw hyn yn wir, ac o ganlyniad nid yw'r Cyngor yn gallu sicrhau ei hun a'r cyhoedd ynghylch unrhyw risgiau posibl.

Mae angen gweithredu'n y dyfodol - Mae angen i'r Cyngor gryfhau ei drefniadau presennol ar gyfer monitro cydymffurfiaeth â gwiriadau DBS ar gyfer staff ac yn arbennig ar gyfer gwirfoddolwyr a rhoi trefniadau effeithiol ar waith ar gyfer goruchwyllo corfforaethol yn y

Argymhellion o'n hadroddiad cenedlaethol yn 2015, ein canfyddiadau o'r adolygiad dilynol hwn, a nodwyd camau gweithredu yn y dyfodol

maes hwn i sicrhau bod arferion recriwtio diogel yn cael eu dilyn i amddiffyn defnyddwyr gwasanaeth. Dylai'r Cyngor adolygu ei broses ddiwygiedig o ddefnyddio asesiadau risg i ganiatáu i staff weithio cyn i'r gwiriadau DBS gofynnol gael eu derbyn (a gyflwynwyd mewn ymateb i heriau a gyflwynwyd yn ystod pandemig Covid-19), er mwyn sicrhau ei hun bod ganddo drefniadau recriwtio diogel ar waith, y cydymffurfir â hwy yn llawn, ac nad ydynt yn peryglu'r Cyngor a'i ddefnyddwyr gwasanaeth. Os bydd y Cyngor yn penderfynu parhau â'r broses hon, yna mae angen iddo sicrhau ei hun bod y risgiau y mae'n eu peri yn cael eu lliniaru'n effeithiol a bod swyddogion sy'n recriwtio swyddogion yn cydymffurfio'n llawn â hi er mwyn sicrhau recriwtio diogel. Dylai'r Cyngor sicrhau ei hun bod ganddo drefniadau ar waith i sicrhau y cedwir at ddarpariaethau cytundebol mewn perthynas â diogelu ac mae'r rhai a gomisiynir i wneud gwaith ar ran y Cyngor yn cyflawni eu cyfrifoldebau diogelu, a thrwy hynny leihau'r risg i'r Cyngor a'i drigolion.

Argymhelliad 4 (o'n hadroddiad cenedlaethol yn 2015) – Sicrhau bod yr holl staff, aelodau a phartneriaid perthnasol yn deall eu cyfrifoldebau diogelu drwy:

- sicrhau bod hyfforddiant diogelu yn orfodol ac ymestyn y ddarpariaeth i holl feysydd perthnasol gwasanaethau'r cyngor, ac yn cael ei gynnwys fel safon ar raglenni sefydlu;
- creu system gorfforaethol gyfan i nodi, olrhain a monitro cydymffurfiaeth wrth fynychu hyfforddiant diogelu ym mhob adran o'r cyngor, aelodau etholedig, ysgolion, llywodraethwyr a gwirfoddolwyr; ac
- ei gwneud yn ofynnol i staff perthnasol mewn sefydliadau partner sy'n cael eu comisiynu i weithio i'r Cyngor wrth ddarparu gwasanaethau i blant a phobl ifanc i ymgymryd â hyfforddiant diogelu.

Argymhellion o'n hadroddiad cenedlaethol yn 2015, ein canfyddiadau o'r adolygiad dilynol hwn, a nodwyd camau gweithredu yn y dyfodol

Dod o hyd i'r adolygiad dilynol hwn – argymhelliad heb ei fodloni

- Mae'r Cyngor wedi dweud wrthym ei fod yn cynnig hyfforddiant diogelu Lefel 1 i'r holl staff. Fodd bynnag, yn wahanol i lawer o gynghorau eraill, nid yw'n orfodol i'r holl staff, dim ond i'r rhai mewn gweithgarwch rheoledig. Dywedodd y Cyngor wrthym ei fod yn bwriadu gorfodi hyfforddiant diogelu i'r holl staff unwaith y bydd yn mabwysiadu ei system ddysgu AD newydd yn hydref 2023. Mae gorfodi hyfforddiant diogelu ar gyfer yr holl staff yn ffordd o helpu i sicrhau bod pawb yn deall eu cyfrifoldebau diogelu ac yn helpu i liniaru yn erbyn y risgiau i holl wasanaethau'r cyngor a thrigolion y sir.
- Ar hyn o bryd nid oes gan y Cyngor system gorfforaethol gyfan i nodi, olrhain a monitro cydymffurfiaeth staff, Aelodau Etholedig, llywodraethwyr neu wirfoddolwyr sy'n mynychu hyfforddiant diogelu. Roedd y Cyngor yn gallu llunio crynodeb o gydymffurfiaeth hyfforddi staff i ni fel rhan o'r adolygiad hwn, ond nid yw'r wybodaeth hon ar gael yn rhwydd nac yn cael ei hadrodd i'r Aelodau. Dylai system ddysgu AD newydd y Cyngor helpu i'w galluogi i nodi, olrhain a monitro cydymffurfiaeth ar hyfforddiant diogelu aelodau staff. Er bod disgwyl i'r system ddysgu AD newydd ddechrau yn hydref 2023, mae'r Cyngor wedi dweud wrthym y bydd yn cael ei gweithredu ar sail rhaglen dreigl felly bydd yn cymryd amser i ymgorffori ar draws y sefydliad. Ar hyn o bryd nid yw'n glir a fydd y system newydd yn cael ei defnyddio i fonitro cydymffurfiaeth â hyfforddiant diogelu a ddarperir i aelodau nad ydynt yn aelodau staff e.e. Aelodau Etholedig, llywodraethwyr ysgol a gwirfoddolwyr.
- Mae'r Cyngor wedi darparu enghreifftiau i ni o gontractau sy'n nodi'r gofyniad am hyfforddiant diogelu ar gyfer staff perthnasol mewn sefydliadau sy'n cael eu comisiynu i weithio i'r Cyngor. Mae hyn yn gadarnhaol gan ei fod yn fodd o helpu i sicrhau bod staff o'r fath yn deall eu cyfrifoldebau diogelu.

Mae angen gweithredu'n y dyfodol - Dylai'r Cyngor sicrhau bod goruchwyliaeth gorfforaethol effeithiol o ran cydymffurfio â hyfforddiant diogelu a ddarperir i'r holl staff, Aelodau Etholedig, llywodraethwyr ysgol a gwirfoddolwyr er mwyn sicrhau ei hun bod cyfrifoldebau diogelu yn cael eu deall.

Argymhelliad 5 (o'n hadroddiad cenedlaethol yn 2015) - Roedd yr argymhelliad hwn ar gyfer Llywodraeth Cymru.

Argymhellion o'n hadroddiad cenedlaethol yn 2015, ein canfyddiadau o'r adolygiad dilynol hwn, a nodwyd camau gweithredu yn y dyfodol

---

Argymhelliad 6 (o'n hadroddiad cenedlaethol yn 2015) – Gwella atebolrwydd am ddiogelu corfforaethol drwy adrodd yn rheolaidd am faterion diogelu a sicrwydd i bwyllgorau (au) craffu yn erbyn set gytbwys a ledled y cyngor o wybodaeth perfformiad sy'n cynnwys:

- meincnodi a chymariaethau ag eraill;
- casgliadau adolygiadau archwilio/arolygu mewnol ac allanol;
- data perfformiad sy'n seiliedig ar wasanaeth;
- data personél allweddol fel hyfforddiant diogelu, a gwiriadau recriwtio'r DBS; a
- pherfformiad contractwyr a gwasanaethau comisiwn ar gydymffurfio â chyfrifoldebau diogelu'r cyngor.

Argymhellion o'n hadroddiad cenedlaethol yn 2015, ein canfyddiadau o'r adolygiad dilynol hwn, a nodwyd camau gweithredu yn y dyfodol

Dod o hyd i'r adolygiad dilynol hwn – argymhelliad heb ei fodloni

- Nid yw'r Cyngor yn llunio adroddiad blynyddol ar ei drefniadau corfforaethol ar gyfer diogelu perfformiad a chynnydd yn unol â'i Bolisi Diogelu Corfforaethol. Mae Adroddiad Blynyddol Cyfarwyddwr Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol sy'n ofyniad statudol i'r Cyfarwyddwr adrodd ar swyddogaeth Gwasanaethau Cymdeithasol y Cyngor. Adroddwyd yr adroddiad hwn ar gyfer 2021-22 i'r Pwyllgor Craffu Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol, y Cabinet a'r Cyngor. Mae Cylch Gorchwyl y Grŵp Swyddogion Diogelu Corfforaethol, a'r Polisi Diogelu Corfforaethol, yn nodi y bydd y grŵp yn adrodd yn flynyddol ar weithgaredd fel adran yn adroddiad blynyddol Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol. Fodd bynnag, nid yw hyn yn digwydd gan nad yw'r adroddiad hwn yn cynnwys diogelu corfforaethol. Mae'r diffyg adrodd ar faterion diogelu corfforaethol yn wendid yng nghyfraniadau goruchwyllo'r Cyngor ac yn y ffordd y mae'r Cyngor yn gweithredu ei Bolisi Diogelu Corfforaethol yn ymarferol.
- Mae'r Cyngor wedi nodi camau a mesurau diogelu sydd wedi'u cynnwys ar System Rheoli Gwybodaeth Perfformiad (PIMS) y Cyngor. Mae'r gyfres hon o gamau gweithredu a deg mesur yn cael eu hadrodd i Grŵp Swyddogion Diogelu Corfforaethol y Cyngor, ond nid yw'n cael ei adrodd i'r Tîm Rheoli Corfforaethol, y Cabinet nac i bwyllgor craffu. O fesurau perfformiad diogelu'r Cyngor, mae saith yn ymwneud ag addysg a gwasanaethau cymdeithasol, ac mae tri yn ymdrin â meysydd corfforaethol eraill (er mai dim ond ar gyfer un o'r tri mesur arall hyn y mae data ar gael). Dyma'r rhain:
  - canran yr hyfforddiant e-ddysgu ar Drais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig, Trais Rhywiol (VAWDASV) a gwblhawyd gan staff (canlyniad 2022-23 - 69%)
  - canran y deiliaid swyddi sydd angen DBS sydd â'r gwiriadau perthnasol ar waith (canlyniad 2022-23 - nid yw data ar gael)
  - Dechreuodd canran y dechreuwyr cyn cwblhau gwiriadau cyflogaeth llawn (canlyniad 2022-23 - nid yw data ar gael).
- Mae'r un mesur ar ganran yr hyfforddiant e-ddysgu ar VAWDASV a gwblhawyd gan staff wedi'i gynnwys fel rhan o drefniadau adrodd y Cyngor ar gynnydd ei Strategaeth Gorfforaethol.
- Mae Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio'r Cyngor wedi goruchwyllo rhaglen Archwilio Fewnol y Cyngor. Mae adroddiadau archwilio mewnol sydd â sgôr 3 seren (sicrwydd isel) yn cael eu hadrodd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Adroddwyd adroddiad Archwilio Mewnol Mehefin 2023 ar ddiogelu i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Medi 2023.

Angen gweithredu yn y dyfodol - Dylai'r Cyngor gryfhau ei adroddiadau ar effeithiolrwydd ei drefniadau corfforaethol ar gyfer diogelu i'r Tîm Rheoli Corfforaethol ac Aelodau Etholedig, gan gynnwys darparu gwybodaeth am berfformiad. Bydd hyn yn helpu i gryfhau trefniadau goruchwyliaeth a sicrwydd y Cyngor ar gyfer diogelu corfforaethol a sicrhau ei fod yn cymhwyso ei Bolisi Diogelu Corfforaethol yn ymarferol.

Argymhellion o'n hadroddiad cenedlaethol yn 2015, ein canfyddiadau o'r adolygiad dilynol hwn, a nodwyd camau gweithredu yn y dyfodol

Argymhelliad 7 (o'n hadroddiad cenedlaethol yn 2015) – Sefydlu rhaglen dreigl o adolygiadau archwilio mewnol i gynnal profion systemau ac adolygiadau cydymffurfio ar arferion diogelu'r cyngor.

Dod o hyd i'r adolygiad dilynol hwn – cyfarfod argymhelliad

- Mae cynllun Archwilio Mewnol y Cyngor bob blwyddyn yn cynnwys adolygiad diogelu. Mae'r Grŵp Swyddogion Diogelu Corfforaethol yn gwneud awgrymiadau ar gyfer meysydd posibl y gallai'r gwasanaeth Archwilio Mewnol fod am eu hystyried gan gynnwys yn ei gynllun archwilio. Mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol wedi cynnal nifer o adolygiadau sy'n ymwneud ag arferion diogelu'r Cyngor dros y blynyddoedd diwethaf, gan gynnwys: proses atgyfeirio diogelu oedolion, proses drws ffrynt oedolion, proses diogelu plant, prosesau diogelu ar gyfer gyrwyr trafniadaeth/cynorthwyyr teithwyr, proses ar gyfer cofnodi honiadau o gam-drin yn erbyn gweithiwr, a'r un mwy diweddar ym mis Mehefin 2023 ar asesiadau risg/gwiriadau DBS ar gyfer staff newydd.

Angen gweithredu yn y dyfodol - Gallai'r Cyngor ystyried sut y gall Archwilio Mewnol gefnogi'r Cyngor ymhellach i gael sicrwydd ar ei drefniadau ar gyfer diogelu corfforaethol.

Argymhelliad 8 (o'n hadroddiad cenedlaethol yn 2015) - Sicrhau bod y risgiau sy'n gysylltiedig â diogelu yn cael eu hystyried ar lefel gorfforaethol a gwasanaeth wrth ddatblygu a chytuno ar gynlluniau rheoli risg ar draws y Cyngor.

Argymhellion o'n hadroddiad cenedlaethol yn 2015, ein canfyddiadau o'r adolygiad dilynol hwn, a nodwyd camau gweithredu yn y dyfodol

Dod o hyd i'r adolygiad dilynol hwn – cyfarfod argymhelliad

- Nid oes gan y Cyngor risg diogelu corfforaethol penodol mwyach ar ei gofrestr risg gorfforaethol. Rydym yn deall gan y Cyngor ei fod yn arfer bod â chofrestr risg diogelu ar wahân. Roedd y risgiau blaenorol hynny'n cynnwys rhai a oedd yn uniongyrchol gysylltiedig â threfniadau diogelu corfforaethol, er enghraifft methiant i gynnal fframwaith cadarn ar gyfer trefniadau llywodraethu ar gyfer diogelu. Penderfynodd y Cyngor uno'r gofrestr risg diogelu ar wahân hon yng nghofrestr risg gorfforaethol y Cyngor. Wrth wneud hyn, nid oes gan y Cyngor risg diogelu corfforaethol penodol mwyach ar ei gofrestr risg gorfforaethol. Mae dau risg diogelu penodol ar gofrestr risg gorfforaethol y Cyngor sy'n ymwneud â phlant ac oedolion agored i niwed, a risg gorfforaethol gyffredinol sy'n ymwneud yn ehangach â rheoli pobl, fel a ganlyn:
  - Darparu Trefniadau Diogelu Effeithiol – Plant (CRR190009 - graddiad risg uchel). Perchennog rheoli'r risg hon yw Pennaeth Gwasanaethau Plant. Yn nheitl y risg hon, mae'n nodi bod y manylion yn cael eu darparu mewn Cofrestr Risg Diogelu ar wahân ond dywedwyd wrthym nad oes cofrestr risg ar wahân yn bodoli. Mae angen newid hyn i adlewyrchu'r sefyllfa wedi'i diweddarau.
  - Darparu Trefniadau Diogelu Effeithiol - Oedolion sy'n Agored i Niwed (CRR190020 - Cyfrwng Sgorio Risg). Perchennog rheoli'r risg hon yw'r Cyfarwyddwr Cymunedau.
  - Mae yna risg gysylltiedig gorfforaethol hefyd – 'Sicrhau rheolaeth effeithiol ar bobl' (CRR19006)'. Perchennog rheoli'r risg hon yw'r Prif Weithredwr Cynorthwyol. Fel rhan o adroddiad diweddarau risg y Cyngor ym mis Awst 2023 i CMT mae'n nodi, 'Rydym wedi cynnal adolygiad cyflawn o'n polisïau a'n gweithdrefnau Diogelu Cyflogaeth ac wedi datblygu cynllun gweithredu i fynd i'r afael â meysydd y mae angen eu gwella. Bellach mae gennym bolisi a gweithdrefn newydd wedi'i diweddarau sydd yn y broses o gael eu cymeradwyo.'
- Yn seiliedig ar ganfyddiadau'r adolygiad hwn, dylai'r Cyngor ystyried a oes budd-dal/angen adfer risg diogelu penodol sy'n cwmpasu trefniadau diogelu corfforaethol ar ei gofrestr risg gorfforaethol.
- Mae risgiau diogelu ar y cofrestrau risg adrannol ar gyfer Gofal Cymdeithasol Oedolion a Gwasanaethau Plant. Mae risg hefyd ar y gofrestr risg adran Rheoli Pobl a Pherfformiad o'r enw 'methiant i gydymffurfio â materion cyflogaeth'. Mae'r rheolaethau ar gyfer y risg hon yn cynnwys cael arweiniad recriwtio diogel a monitro cydymffurfiaeth ag ef. Ni nodwyd risgiau diogelu ar unrhyw gofrestrau risg adrannol eraill o unrhyw wasanaeth arall gan y Cyngor. Dylai'r Cyngor sicrhau ei hun bod pob adran a gwasanaeth yn ystyried risgiau diogelu yn llawn ac, os yw'n briodol, yn cynnwys y risgiau hynny ar gofrestrau risg adrannol.

Angen gweithredu yn y dyfodol - Dylai'r Cyngor ystyried a ddylid adfer risg diogelu corfforaethol penodol ar ei gofrestr risg gorfforaethol i gryfhau goruchwyliaeth gorfforaethol. Dylai'r Cyngor hefyd sicrhau ei hun bod pob adran yn ystyried risgiau diogelu yn llawn ac, os yw'n briodol, yn cynnwys y risgiau hynny ar gofrestrau risg adrannol. Yna gellir rheoli a lliniaru risgiau o'r fath.

Archwilio Cymru
1 Cwr y Ddinas
Caerdydd CF10 4BZ

Ffôn: 029 2032 0500
Ffacs: 029 2032 0600
Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan www.archwilio.cymru

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.
Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.